

Evlilik İradeyle Değil İdareyle Yürür

Aile içi problemleri, anne-baba hakkının ne anlama geldiği ve çıkabilecek sorunlar üzerinde dururken dört temel problem noktasından söz etmiştik. Konu bir hayli ilgi gördü ve dinleyiciler mutlaka devamını isteyen mesajlar gönderdi.

Zaten bu konu üzerindeki değerlendirmelerimizi tamamlamış değiliz. Önceki programda bahsettiğimiz gibi, bir eve giren yeni 'yabancı' kimsenin beraberinde getirdiği veya gelişi nedeniyle ortaya çıkan meselelerle mevzuyu irdelemeye devam edeceğiz.

Bu belki bizim baştan aşağı çözebileceğimiz bir mesele değil ama nereden kaynaklandığını bilmemiz ona karşı oluşturacağımız bağışıklık sistemi için gereklidir diye düşünüyorum.

Dikkat etmemiz gereken hususların birincisi, konu içinde kaynana da gelin de damat da olsak, meselenin tarihinin insan kadar eski olduğudur. Dolayısıyla Türkiye'de şehirleşmenin artmasıyla veya başka bir sosyolojik değişimden ötürü, mesela Osmanlı'nın ardından rejimin ve sistemin değişmesiyle meydana gelmiş bir sorundan bahsetmiyoruz. Renkleri ve tonları arasında değişiklik varsa da sorun yine aynıdır.

Eskiden büyük aile ortamında hayat sürülüyor, gelinle kaynana aynı çatı altında yaşıyordu. Aile içi huzursuzlukları üretenin bu olduğu zannediliyor ve taraflar, aynı çatı altında durmasalar sorunun biteceği düşünülüyordu. Şimdi küçük ailelere bölündü ama parçalanma daha çok yaşanıyor bile denebilir. Bu insanın olduğu yerde, insanla insanı bir araya getiren her ortamın sorunudur. İnsan, topraktan başka nereyle/kimle bir araya gelirse orada mutlaka bir problem yaşanma ihtimali vardır.

Sorun yaşanmaması değil, idare etmeyi bilmek hedeflenmelidir ki ideal olan budur. Konumuz minvalinde latif bir mülahazayı zikretmeliyiz. Ömer bin Hattab radiyallahu anha biri gelip hanımını şikâyet ederken tam o esnada adamın hanımı da gelmiş, o da kocasını şikâyete başlamış. Ömer radiyallahu anh bakmış ki halledilmesi gereken bir sorundan ziyade iki kişi arasındaki anlayışsızlık ön plana çıkıyor. Müthiş bir tespitle onlara şöyle söylüyor: "Bakınız, bu iş iradeyle değil idareyle devam eder."

Rabbimizin lütfu ve izniyle cennete girip dünyanın dertlerinden fersah fersah uzak olacağımız zamana kadar hiç kimse sıkıntısız bir hayat beklentisinde, köle bir gelin veya emre amade bir kaynana ümidinde olmamalıdır. İnsanın kendi babası gibi kayınpederi, kendi doğurduğu oğlu gibi damadı olmaz. İki tarafın da zulmün haram olduğu, idare ederek ilişki kurmak haricindeki seçeneklerin hayırlı sonuca çıkmayacağı yolunda bilinci olmalıdır. Her şeyin yerli yerinde, dört dörtlük yaşandığı sahneler anca filmlerde olur. Hayat böyle şeyler için müsait değildir çünkü Rabbimiz bizi imtihan etmek istemektedir. Bu imtihan da hep alkolle olmaz; insan ilişkileri imtihan edilmek için gayet müsait bir zemin sunar.

Enteresan bir örneği imtihanımızın boyutunu anlamaya yardımcı olması bakımından zikredelim. Hadis-i şerif, bir mümin öldüğünde kapı komşularından dört kişi onun iyi olduğuna şahadet ederse o cennetliktir, buyuruyor. Bu hadise göre cenneti kazanmak aslında oy pusulasına mühür basmaktan bile basit görünüyor ama yirmi sene aynı apartmanda oturduğunuz bir komşunuz, bilerek ve Allah'tan korkarak, ölçüsünü şeriatından aldığı bir ayarla sizin hakkınızda 'iyi' hükmünü veriyor; esasen o kadar da kolay bir kazanç değil. Komşunuzla emaneten tencere almak-vermek ilişkisinin seviyesinden daha zor bir derecedir bu. Hadis böyle haber verdiğine yani dört kişinin onayının ardından Allah'ın affının kazanılacağına göre dört insandan aynı onayı alabilmek oldukça meşakkatli iş demektir.

Ve damat, gelin, kaynana, kaynata bu dört kişiyi teşkil edebilir. Kaynananın, gelinin, baldızın, damadın birbirlerine yalnızca bayram tebriklerinde değil, sair zamanlarda da güzel şahitlik etmeleri büyük bir nimettir. Hemen anlamak lazımdır ki böyle büyük bir nimet alanını şeytan da boş bırakmaz, bu noktada yoğun uğraşları olacaktır.

Aile içi ilişkilerin zorluğu herhâlde sürekli bir arada olmaktan kaynaklanıyor. Mesela bir market kasiyeriyle karşılaşmamız az ve sınırlıdır ama gelinimizle her an beraberiz, damadımızla iç içeyiz. Bu da sürtüşmeyi artırabiliyor.

Metaller birbirine sürtüşünce ısınıp yanmasın diye gres yağı sürüldüğü gibi insan da sabır, kanaat, kadere razı olmak, dünyanın imtihan olduğunu ve fani âlemde herkesin illa sıkıntılarının olacağını bilmekle kendi 'gres yağı'nı edinmelidir.

Efendimiz aleyhisselamın bütün müminler için örnek olması gereken hayatında bir şey dikkatimizi çekmelidir. Kimi en çok sevdiği birçok kere sorulduğunda Aişe radiyallahu anha annemizi işaret etmiş, erkeklerden sorulunca da "onun babası" cevabını vermiş. Vurgulamak istediğimiz husus insanın eşini çok sevmesi, ona sevgisini ifade etmesi vesaire değil. Peygamber aleyhisselamın Aişe annemizi çok sevdiği ve bunun gizli olmamasından ötürü diğer annelerimizin bu sevginin görünürlüğünden bir parça gocunabilecekleri belliydi. Yine de yabancı insanların ortasında bile sevgisinin genişliğini açıklamaktan geri kalmamış. Muhabbetini onun yüzüne, babasına, topluma daima söyleyegelmiş.

Gelin görün ki Aişe annemizin bu sevgiye tazim, hürmet ve sevgiyle karşılık veriyor olmasının yani sevginin tek taraflı olmamasının yanı sıra o evlilikte sevginin iki taraftan yankı bulmasına rağmen sorunsuz bir manzaradan söz edemiyoruz. Hatta sorunlar Resûlullah aleyhisselamın vefatından birkaç saat öncesine kadar sürmüştür. Bu hepimize müthiş bir örnektir: Sonuçta insanın insan olduğu bir şekilde ortaya çıkar.

Bu ders bizim bugün bir şeyleri anlamamıza yardım ediyor hocam.

Elbette. Kimsenin, nikâhını kıyan hoca efendinin muhterem bir zat olması veya düğününde çok dua edilmesi gibi sebepleri düşünerek sorunsuz bir evlilik geçirebileceğini zannetmemesi gerekir. Camide değil Kâbe'de bile düğün yapsa kimin evliliği Efendimiz aleyhisselamın yuvasından daha mübarek olabilir? Kur'an-ı Kerim o yuvadan "ayetlerin indiği ev" olarak bahsederken bile o evde sorunlar yaşanmıştır.

Buradan da yöneleceğimiz bir esas nokta var ki Peygamber aleyhisselamın ağzından onca dert ve sıkıntıya karşın bir kere olsun "yeter be... bu ne yahu..." türünden bıkkınlık veya tükenmişlik anlamında cümle çıkmış değildir. Hatta bir tartışmaya Ebu Bekir radiyallahu anh (Aişe annemizin babası, Peygamber aleyhisselamın kayınpederi) şahit olunca tahammül edemeyip elini kaldıracak gibi oluyor ama Efendimiz aleyhisselam müdahale edip vaziyeti yatıştırıyor. Üçüncü kişi dayanamıyor ama muhatap olan kişi dayanıyor.

Damadıyla ilişkisine de bir örnekle göz atabiliriz. Ali radiyallahu anh ve Fatıma radiyallahu anhayı bir keresinde sabah namazına kaldırırken kapıdan sesleniyor. Ali radiyallahu anh uyanıyor ama o arada uykuya yenilip garip bir söz söylüyor ve "yatmak-kalkmak Allah'ın emrinde değil mi yahu, kaderimizde olsa kalkardık..." deyiveriyor. Bu sözü söylediği kişi hem kayınpederi hem de kâinatın yüzü suyu hürmetine yaratıldığı insan...

Efendimiz aleyhisselam ne yapıyor? "Vay be! Bi' de kızımın evlisin, sana kızımızı böyle diyesin diye mi verdik!" demiyor; dizlerine vurarak "bir de şu söylediği söze bak... bir de şu söylediği söze bak..." diye diye oradan uzaklaşmakla yetinip konuyu kapatıyor. Bu da bütün müminlere, kayınpederle damat

arasındaki ilişki esnekliğinin nasıl olması gerektiğiyle ilgili harika bir örnek olarak önümüzde durmaktadır. Allah o damattan razı olsun ki o da bu örneğin yaşanmasına vesile olmuştur.

Ehl-i sünnet olmak sakallı olmaktan ya da bundan başka bir fırkadan olmamaktan ibaret değildir. Bu sünneti özümsemekle ilgilidir ve Resûlullah aleyhisselamın insanî ilişkilerini de kapsar. İnsan sinirlenebilir ama kendini frenlemeyi tıpkı Resûlullah aleyhisselamın yaptığı gibi becermelidir. Sünnete ehil olma, sakal bırakmak ya da öğle namazının ilk sünnetini kaçırmamak gibi alametlerden anlaşılabilir gibi insanlığı da Resûlullah aleyhisselama benzetmekle anlaşılmalıdır.

Bir insan hafız, imam hatip mezunu ya da ehl-i tarik ise herkes bu niteliklerin onda bulunmasının, kişinin farklı olmasını gerektirdiğini düşünür. Gerekçe de “sen hafızsın/imam hatip mezunusun/tarikat ehlisin yahu” şeklinde dillendirilir. Sanki cennetten bir huriymiş gibi davranılır. Yani insanlar o kişiden bir fark ve farklılık beklerler. Unutulmamalıdır ki İblis de böyle birinden fark bekler; hafızın yapacağı kötülük, işleyeceği günah çok daha ‘değerli’dir.

Ona kötülük yaptırabilirse kendine göre ‘büyük ödül’ kazanmış olacaktır. Bonus derler ya.

Tabii.

Buradan meselemize yol bulacak olursak, Ebu Bekir radiyallahu anhin kızından söz ettiğimizde onun üzerindeki şeytanî planlar da normalde olabileceklerden daha kıymetli hâle gelmiştir.

Arabanız yüz kilometre hızla gidiyorsa dikkat edeceksiniz, iki yüz kilometre hızla gidiyorsa pür dikkat kesilmeniz gerekir. İnsanlar gelin bakmaya gittiklerinde bir hocanın kızını alacaklarsa köşeyi döndükleri gibi bir eda takınırlar; hâlbuki yanlış daha buradayken başlar. Bir hoca efendinin oğlu olmak ya da bizzat hoca efendi olmak, nur yüzüyle dolaşmak... Şeytan zaten esas böyleleriyle uğraşır çünkü piyasanın büyüğü ordadır. Böyle mübarek simaların ayağını bir kaydırsa adeta geri kalan müminlerle uğraşmaya bile gerek kalmaz. Ali radiyallahu anhin hatırasını yukarıda zikrettik işte; şimdiki birinin vasıfları onun yüzde kaç olabilir? O bile problemler, huzursuzluklar ve sinir hâlleri yaşamıştır.

Bütün bu söz ettiklerimiz esasen, mümin insanın dünya beklentilerinin cennet endeksli olmasından kaynaklanır. Dünyayı dünya olarak görmek, cennet şartlarını ondan beklememek müminin şiarıdır. Bu prensibin dışına taşmak akılsızlık olur. Sorunlar illa yaşanacaktır, velev Peygamber aleyhisselamın yuvası olsun, velev kızını Ali radiyallahu anh gibi bir sahabiye ver.

Biraz da çevrenin nasıl olumsuz etkide bulunup problem oluşmasına zemin hazırladığını irdeleyelim isterseniz hocam.

Bunu örnek üzerinden zikredeyim. Evlenip çocuk sahibi olmak her kadının hayallerini süsleyen, Havva validemizden bu yana hiçbir şekilde alternatifi olmayan tek hakikat denebilir. Annenin alternatifi olmaz, hatta kâinatta babasız çocuk bile vardır (İsa aleyhisselam) da annesiz çocuk yoktur. Kızlarımız on beşinci yaştan itibaren kadınlıklarıyla mutlu olmak ve hayallerinin gerçekleşmesiyle ilgili simgeyi gelinlik denemeye yüklerler. Dikkat çekici bir detaydır ki bir kız henüz evlenmeden ölürse onun hakkında “anne olmadan öldü” demekten ziyade “gelinliğini giymeden öldü” denir. Sanki gelinlik giymek için yaratılmış gibi. Hâlbuki gelinlik şunun şurasında kaç senedir giyilen bir kıyafettir ki...

Giymenin caiz olup olmadığı yönünden bakmıyorum meseleye, o ayrı. Fakat bir genç kız çevresindeki anne, teyze, yenge dâhil her yakını bununla simgelenmiş görünce evlilik ve anne olmak gibi değerleri birkaç plan geriye atarak yerlerine sunî bir şey olan gelinlik kıyafetini getiriyor. Demem o ki gelinlik, anneliği bile örtmüş durumdadır. Mutluluk, huzur, denge, neşe... adeta her şey anlamına gelen bir kıyafet muamelesi görüyor gelinlik.

Çevre bu konuda müthiş derecede etkili bir araçtır. O kadar etkilidir ki boşanmak modaysa boşatır, doldurmak modaysa doldurur. Öyleyse sözelimi cami inşa etmekten ziyade insanın yaşadığı çevreyle ilgili seçimini isabetle yapması daha mühimdir. Hicret etmek de zararlı çevreden korunmak, uzak durmaktır. Belki gidebileceğimiz başka bir toprak yoktur ama seçebileceğimiz ortamlardan söz edilebilir.

Altyapısı önceden hazır olan ortamlar, muhitler, çevrelerde bulunmamız işimizi birçok açıdan kolaylaştırır ve gereksiz zorluklardan da kurtulmuş oluruz. İslam'a, sünnete, edebe, örf ve ecdat telakkimize göre oluşmamış ortamları ıslah için ayrılan vakit nedeniyle ailenin oluşturulması gecikir. Bu da hâliyle bir kayıptır.

Önemli şeyler söylüyorsunuz hocam. Fakat şu da bir gerçek olarak dillendirilir: Dindar iki ailenin oğlu ve kızı evleniyor, düğün yapıp bitiyor lâkin sonra problem çıkıyor. Bir hafız erkek ile hafize kızın evliliğinden söz ediyoruz ama sonuçta yürümüyor ve problem çıkıyor. Niye?

Çünkü reklâmdaki malzeme sipariş veriliyor ama gelince paket aynı olmuyor. Paketin üstünde yazan, içinden çıkmıyor. 'Hocanın kızı/oğlu' ama yetiştiği ev, hocalık bir ev değil. Simgelerimiz var ama içleri boş. 'Hafız' ama sadece Kur'an'ı ezber biliyor, onu yaşamıyor. Sabırla ilgili onlarca ayeti hiç kulağına değdirmemiş, kanaatle ilgili ayetleri duymamış. Dünyanın beş kuruş etmeyecek, cennetle kıyaslandığında ederi sifıra yakın bir şey olduğunun farkında değil. Çok iyi Arapça biliyor ama onu, Allah'ı ve Peygamber'i anlamak için hiç kullanmamış.

Başka bir çevre gelmiş ve o kişiyi istila etmiş de denebilir.

Kur'an ezberi belki hiç olmadığı kadar revaçtadır bugün ama özümsemeye gelince düzeyimiz nedir? Hafız bir kız alıyoruz, örtülü bir annenin kızını gelin yapıyoruz ama kızın "bu zalim anneden kurtulup hürriyetime ne zaman kavuşacağım?" diye bir beklentisi vardı, evlilik teklifini de belki bunun için kabul etmişti. Anne-babasından nefret eden ama örtülü bir kız almış olduk. Göstergeler aldatıyor, ambalajın içinden dışındaki gibi bir şey çıkmamış oluyor.

Nureddin hoca insanlara yazıyor, konuşuyor ama sinirlenince ne durumda acaba? Sabah namazında camide görülüyor mu? İnsanlık boyutuna bir bakalım mı? Cemaatinden, tarikatından daha ziyade Allah'a mı bağlı yoksa Allah'a sansürlü şekilde mi iman ediyor? Müslümanlığımız bizim şekil verdiğimiz midir yoksa bize şekil veren bir Müslümanlıktan mı söz ediyoruz?

Ezcümle çevrenin insanı şekillendiren bir gündem ağırlığı vardır ki kesinlikle göz ardı edilmemelidir. Bir yaşlı kadın tanıyorum, altı çocuğundan en büyüğü, diğer beş çocuğa annesinin hamile olduğunu doğuma iki gün kala öğrenmiş. Bir kadın dokuz ay hamile kalıyor ama büyük oğlunun bundan haberi yok. Edepten dolayı. Ne muhteşem bir şey bu, fazla diyeceğimiz kadar muhteşem. Kadın bunu erkek çocuğunun edebiyatla ilişkili bir durum olarak görüyor. Osmanlı insanının edebine benzeyen bir örnek.

Bir de düşününüz ki üç akrabasıyla bir araya geldiğinde bir kızcağzın kim boşandı, kim düşük yaptı, kim hamile olabilir diye konuşulan ortamda dinlediklerinin, annesinin yatak odasıyla ilgili nasıl düşünceleri zihninde dolaştırdığını... Aile gündemini çocuklarına çok fazla taşıyan anne, çocuklarının zihnine onulmaz yaralar açabilir. Olumsuzlukların bir kısmı mutlaka kamufle edilerek çocuklara yansımından kaçınmak lazımdır.

Çevre illa global bir sosyal medya sitesinin Amerika'daki merkezi değildir, o da etkili olmakla beraber insanın yakın aile çevresi çok daha etkindir. Çünkü sosyal medyadan korunmak tavsiye edilebilirse de insana teyzesinden korunması nasıl söylenebilecek? Efendimiz aleyhisselamın mucizesinden bu noktada da söz ederek meseleyi tamamlayalım. Resûl-i Zîşan, "Kadınların yanına girmeyin, tek

başınıza bir kadınla baş başa kalmayın” buyurunca oradakilerden bir sahabi, “baldızlar için ne dersiniz?” diye soruyor. Efendimiz aleyhisselam şöyle buyuruyor: “O ölümdür.”

Birinci derecede yakınlığı olan çevreden etkilenmek, onun katalizör vazifesi üstlenmesi çok daha yüksek ihtimalli bir tehlikedir. Genç bir kızın Amerika’daki bir artistin medyatik haberlerinden etkilenmesi başka, eve yeni gelen gelinin hareketleri, âdetleri ve karakterinden etkilenmesi bambaşkadır. Teyze insanın üzerinde etkili, üstelik tabiri caizse yasal ve meşru olarak etkilidir. İnsan ailesinde huzur istiyorsa çevre güvenliğini de oluşturmak mecburiyetindedir.